

TROLDSPEJLET

Nr. 42 - december 2021

Kære medlemmer af Karin Michaëlis selskabet

Med dette nummer af Troldspejlet følger en **JULEGAVE**, nemlig **Little Troll**, en indscanning af den selvbiografi, Karin Michaëlis fik udgivet i USA i 1946. Scanningen og korrekturlæsningen er foretaget af vores medlem **Henrik Loft Nielsen**, som Troldspejlet før har nydt godt af. I numrene 26 og 27 kunne vi læse hans veldokumenterede fremstillinger af "Karin Michaëlis' rødder" og "Karin Michaëlis' tanter", og han har også hjulpet med at finde baggrundstof til andre artikler, idet han som få mestrer søgning i arkiver online. Vi siger tak til Henrik.

Arrangementerne til fejringen af Karin Michaëlis' **150 års fødselsdag** har nu antaget fastere form:

Tirsdag d. 15. marts 2022 kl. 16.45 vises den tyske indspilning fra 1927 af "**Den farlige Alder**", baseret på Karin Michaëlis' roman, med **Asta Nielsen** i hovedrollen. Forud for fremvisningen giver vores medlem **Dunja Gry Jensen** en indføring i filmen.

Sted: *Cinemateket, Det danske filminstitut, Gothersgade 55, København.*

PS. Der vil være lejlighed til at købe en splinterny udgave af romanen fra forlaget *Alhambra*, med forord af forfatter og komiker *Sanne Søndergaard*, samt andre bøger med tilknytning til Karin Michaëlis.

Søndag d. 20. marts 2022, på selve fødselsdagen, afholdes i Randers en **festkonference kl. 10-16**. Fire talere, **INGER NYGAARD KAAD, LISE BUSK-JENSEN, ANNA WEGENER** og **SINE BANG JENSEN**, vil gøre os klogere på Karin Michaëlis' *kvindebilleder, hendes selvbiografiske skrifter, hendes virke som rejsende international journalist og på emigranterne på Thurø*.

Der bliver frokost- og kaffepause, og den sidste time, kl. 15 – 16, holdes en **PANELDISKUSSION**, hvor både talere og publikum får lejlighed til at give deres besyv med. Forfatteren **Kristina Schultz**, som har skrevet et udmærket forord til nyudgivelsen af "*Kvindehjerter*" (af Karin Michaëlis og Betty Nansen), der udkom på forlaget *Alhambra* i oktober, deltager i panelet.

Efter en pause afholdes et kort **årsmøde** for medlemmer kl. 16.15 – 16.45.

Sted: *Kulturhuset, Stemannsgade 2, Randers.*

Forlaget **Alhambra** er som nævnt også aktuel med udgivelsen af "**Den farlige alder**", der vil blive udgivet til fødselsdagen. Der vil være mulighed for at købe denne og andre bøger ved konferencen.

På en blog fra Bonn, **literaturweimar.blog**, skriver forfatter og forlægger *Jörg Mielczarek* om værker fra Weimarrepublikkens tid (1918-1933) og publicerer artikler fra samtidige **aviser** og **tidsskrifter**. Mielczarek har i årevis beskæftiget sig med denne periode og har nu også fremdraget en ukendt tekst af Karin Michaëlis, "**Die Ueberraschung**", som stod i *Unterhaltungs-Blatt der Vösischen Zeitung* i april 1932 og ugen før i *Prager Zeitung*. Jörg Mielczarek, der på grund af sin kærlighed til litteratur uddannede sig til boghandler, griber ud efter læseren, både på bloggen og på facebook, med billeder og engagerende spørgsmål, og han lover, at det ikke bliver den sidste tekst af Karin Michaëlis, der vil komme der. Omtaler og artikler findes lettest under "**Meine Literaturreisen**".

Som lovet følger herunder en rapport fra **ORDETS DAG d. 6. november 2021 i Randers.**

De bedste ønsker om en *GLÆDELIG JUL* og *ET GODT NYTÅR !*

fra Karin Michaëlis selskabet / ved Kirsten Klitgård

ORDETS DAG - RANDERS den 6. november 2021

På UNDERVÆRKET - centralt beliggende i Randers, Stemannsgade 9 C, 100 m fra Kulturhuset, blev der lørdag den 6. november for 11. gang afholdt et arrangement, hvor en vinder af *KARIN MICHAËLIS-PRISEN* skulle kåres.

I mange måneder forinden har læsere hvert år kunnet indsende forslag til, hvem de synes bør hædres med prisen, og en lille gruppe læser sig igennem de foreslåede værker og udvælger et antal *nominerede*.

Når ORDETS DAG så løber af stabelen den første lørdag i november, sker det på festlig vis med velkomst, sang og foredrag, hvorefter de nominerede fortæller om deres værk og vinderen til slut får overrakt prisen. Den var i de første år på 10.000 kr og blev doneret af SPAR NORD BANK i Randers. Efter en årrække trak banken sig tilbage, og RANDERS KOMMUNE overtog sponsoratet, nu med en pris på 5.000 kr.

Ved de foredrag, der altid har ledsaget festlighederne, er tilhørerne kommet vidt omkring. Ofte har de handlet om mennesker, der har deres rod i Randers, f.eks. Pauline Worm, der kæmpede for kvindesagen, eller sprogforskeren Vilhelm Thomsen, der opnåede international berømmelse ved at tyde oldtyrkiske indskrifter på gravmonumenter i Mongoliet.

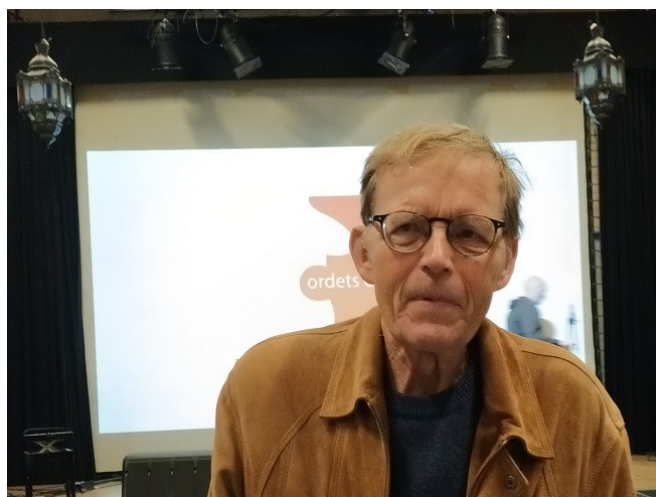
For vinderne er det selvfølgelig betydningsfuldt at modtage en pris og som synligt bevis også et indrammet portræt af Karin Michaëlis med en tekst om, at de har fået prisen. For tilhørerne er det vigtigt at blive præsenteret for nye værker, der på en eller anden måde har en forbindelse til Randers og omegn. Det har vist sig, at et forbløffende stort antal værker møder kriterierne, som er, at forfatteren eller ophavsmanden eller -kvinden bor i, stammer fra eller skriver om Randers og omegn. Siden begyndelsen i 2010, hvor prisen blev overrakt af den amerikanske forfatter *Beverly Driver Eddy*, som har skrevet "Hjertets kalejdoskop", den mest omfattende biografi om Karin Michaëlis, er *over 100 værker* blevet præsenteret på Ordets Dag.

Disse værker er selvfølgelig ikke skabt med henblik på at få Karin Michaëlis-prisen, så man kan ikke påstå, at Karin Michaëlis har været fødselshjælper ved deres tilblivelse. Men afholdelsen af dagen, annonceringen og konkurrencen om prisen sætter hvert år fokus på både Karin Michaëlis og de deltagende forfattere. Karin Michaëlis støttede selv flere unge forfattere, så det er i hendes ånd, at nye navne kommer frem i rampelyset ved disse arrangementer.

Når der i år gives en ret fyldig rapport om dagen, skyldes det to ting. Det er ikke en selvfølge, at der i de kommende år vil blive bevilget tilskud fra kommunen til at afholde Ordets Dag, som er gratis for tilhørerne. Der er heller ingen, der ved, hvor længe det vil være muligt at finde kandidater til prisen. Men forbløffende nok er det lykkedes hidtil.

Fra selskabets side skal der lyde en stor tak til *Underværket* i Randers, hvor dagene er blevet afholdt, og til de *ildsjæle*, som har sat processen i gang, har læst, udvalgt og organiseret alt på bedste måde. Her nævnes kun de første initiativtagere, men vi er taknemlige over for dem alle:

Keld Sørensen fra Randers statsskole og Underværkets tidligere leder *Poul Jeberg*.
TAK !

Tidligere lektor ved Randers statsskole, og tidligere formand for Karin Michaëlis selskab **KELD SØRENSEN**, som fik idéen til *Ordets dag*. Det var også Keld, der sørgede for, at pladsen foran Kulturhuset i Randers i 2015 fik navnet *Karin Michaëlis' torv*.

Foredragene i 2021

Der er som regel et kortere indslag om Karin Michaëlis, og i år blev det varetaget af koordinator ved Kulturhuset **INGER NYGAARD KAAD**, som efter de indledende ord af værkets leder, *Annemarie Winther*, og den officielle åbning af dagen ved den lokale politiker *Louise Høeg*, efterfulgt af en *morgensang*, tog ordet.

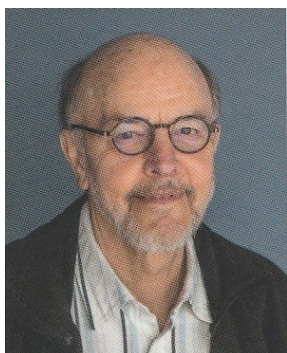
Hun fortalte engageret om, hvordan hendes kendskab til forfatteren havde udviklet sig. Hverken i gymnasiet eller på universitetet havde hun hørt om Karin Michaëlis, men efter at selskabets tidligere formand Keld Sørensen havde gjort hende opmærksom på forfatteren, var der sket en masse, som gjorde Karin Michaëlis mere kendt. Øgendahl-udsendelsen i TV, teaterstykket "Jagten på det gode menneske" og i Randers en plads og en buste, samt bogudgivelser og radioudsendelser. De sidste par år har Inger Kaad holdt en mængde foredrag om Karin Michaëlis rundt omkring. Et glædeligt stykke formidling var et foredrag for nylig for en 2. g-klasse på et lokalt gymnasium, som var i gang med at læse Michaëlis og lave en podcast om hende.

I sine erindringer har Karin Michaëlis givet sine læsere indblik i både sin konfirmation og sit bryllup, der begge fandt sted i *Sct. Mortens kirke* i Randers, hvor hun også var døbt. Også hendes elskede mormor, hendes tanter og forældre blev begravet herfra.

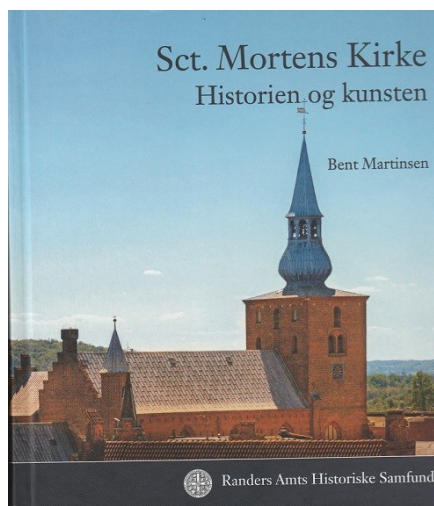
Den pensionerede præst **BENT MARTINSEN** blev i 2020 tildelt Karin Michaëlis-prisen for sin bog *Sct. Mortens kirke, Historien og kunsten*, men måtte få prisen overrakt ved en privat ceremoni, da Ordets Dag ikke kunne afholdes på grund af corona-restriktioner.

Nu, året efter, præsenterede han sin vinderbog, som giver en omfattende skildring af kirkens historie

fra middelalderen til nutiden, herunder dens forudsætninger, navnets oprindelse, tagkonstruktion og ombygninger, mange interessante dele af inventaret, f.eks. dens altertavler, osv. Han fortalte, hvordan han straks fra begyndelsen af sit mangeårige virke i kirken havde følt, at selve kirkerummet havde båret ham frem. Han så det som en velegnet og meget smuk ramme om de mange begivenheder, som finder sted i et kirkehus, dåb, konfirmationer, bryllupper og begravelser og også som et værdigt rum for eftertanke, hvad adskillige forbipasserende benytter sig af.

Bent Martinsen

Det fyldigste foredrag i november 2021 blev holdt af **ANNE VALBJØRN ODGAARD**, som talte om *Forfatterens rolle gennem tiden*. Ledsaget af billeder fra mange århundreder og med udvalgte citater belyste taleren udviklingen fra anonyme kirkeskrivere op gennem romantikkens individcenterede bøger og til mere samfundsrelaterede og provokerende litteratur, debatskabende bøger eller mere l'art pour l'art-prægede værker. Hun tog også emner op som autofiktion, forfattere som bloggere, kunststøtte og skiftende interesse for kultur gennem tiderne.

De nominerede

Derefter fik fire forfattere lejlighed til at præsentere sig selv og de værker, der var nominerede til prisen. Det var usædvanligt forskellige bøger.

På billedet ses fra venstra Underværkets nuværende leder Annemarie Winther og koordinator Inger Nygaard Kaad, samt de fire forfattere: Bertel Nygaard (stående), Jakob Tøtrup Kjærsgaard, Per Kjærsgaard Jensen og Lavinia Chrestensen.

JAKOB TØTRUP KJÆRSGAARD er cand. mag i historie og kulturformidling. I bogen *Den røde brænding*, *Danske beretninger fra D-dag og invasionen i Normandiet 1944* har han skrevet om de danske krigssejlere, der gik i allieret tjeneste og bidrog til Hitlerstyrets fald. Især som søfolk, men også som piloter, faldskærmssoldater og infanterister deltog danskere i indsatsen.

Bogen hviler på researcharbejde i arkiver, og forfatteren, der har arbejdet i Utah Beach Museum i Normandiet og kystmuseet i Frederikshavn, indfletter mange øjenvidneberetninger og skildrer udviklingen både før, under og efter den skelsættende landgang i Normandiet. I 1984, 40 år efter D-dagen, rejstes et monument til minde om de danske søfolk i Normandiet. Tidspunktet er typisk for den sene anerkendelse af deres livsfarlige indsats. Mange kort og illustrationer levendegør beretningerne.

Forfatteren arbejder i dag i det militærhistoriske rejsebureau Cultours.

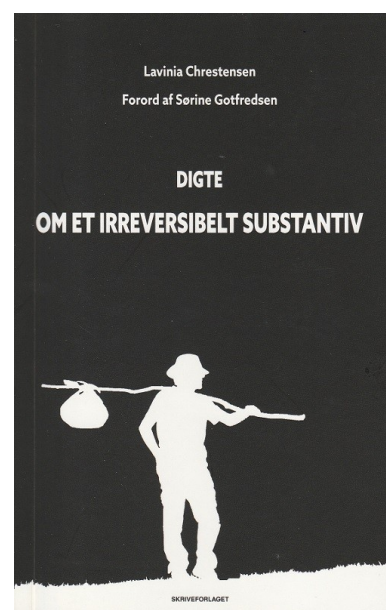
(NB. Lokalhistorisk arkiv på Thurø har oplyst, at mange søfolk fra Thurø blev krigssejlere).

LAVINIA CHRESTENSEN kom som 19-årig til Danmark fra Rumænien og er cand.mag. i spansk, spanskamerikansk sprog, litteratur og kultur (2012) med en efteruddannelse i historie (2015), begge dele fra Aarhus universitet. Hun underviser på et gymnasium i Aalborg.

Hun elsker sprog og grammatik og har udgivet 2 samlinger med filosofiske digte, *At leve er et verbum* (2020) og *Digte om et irreversibelt substantiv* (2021). I den første havde alle digtene et verbum som titel (At vente, At reflektere, At håbe ...), og i den anden, som er den, hun nomineres for, har de et substantiv som titel.

Et par eksempler på hendes ofte korte digte kan bedst vise hendes egenart:

Interesse

At interessere sig for noget betyder egentlig at befinde sig midt i det - intensivering af din egen eksistens.

Personlighed

Pluraliteten af dine masker, som du tager i brug på teaterscenen, konstituerer din singularitet.

(NB. Karin Michaëlis holdt i 1927 og 1928 foredrag i Rumænien, og breve i Det kgl. bibliotek og Randers stadsarkiv vidner om kontakter med to forlag og to oversættere i landet. To af de mange breve, hun modtog fra børn, kom også fra Rumænien. Både i dagbogsoptegnelser og i en kronik i Politiken (6.10.1928) skrev hun rystet om diktatoriske forhold i landet og overgreb på jøder. I sin dagbog beskrev hun en audiens hos den rumænske dronning Marie 4.2.1928, hvor hun var charmeret af dronningen, men måtte opgive at få hende til at indse situationens alvor).

PER KJÆRSGAARD JENSEN er billedkunstner og nomineret for bogen *BIFROST, en kunstskele for mennesker med særlige behov*, hvor han har været lærer, siden den blev oprettet i 1995. Skolen ligger i Randers og er tilknyttet FOF, og i bogen beskrives 25 års arbejde med udviklingshæmmede mennesker. 'Bifrost' er i nordisk mytologi navnet på en regnbue, der forbinder menneskenes verden med gudernes. Skolen har søgt at finde egnede måder til at udvikle elevernes kreativitet med individuel hensyntagen og eksperimenterende undervisning.

Respekt for eleven er et centralt element i skolens arbejde, og igennem indføring i brug af forskellige materialer og teknikker uden at begrænse elevernes eget udtryk eller foreskrive løsninger har man opnået så gode resultater med *outsiderkunst*, at flere elevarbejder har været udstillet uden for landets grænser. Åbne tilbud som f.eks. gæstelærere, arbejde med fælles temaer, besøg på udstillinger eller ekskursioner bidrager til at udvide mulighederne.

I bogen fortælles en række individuelle historier, og illustrationerne giver mange eksempler på vellykkede resultater.

(NB. Ved et ikke-aftalt besøg på skolen oplevede jeg, at en lærer forklarede, at ånden ligner den, som Karin Michaëlis har beskrevet i "Glædens skole", bogen om Eugenie Schwarzwalds skole i

Wien, med lydhørhed over for elevernes behov, et ønske om at udvikle deres kreativitet, en venlig atmosfære og positive forventninger, KK).

Det nederste er en installation i strik af outsiderkunstneren *Kenneth Rasmussen* fra Randers, som i november 2021 modtog prisen "Je suis un pipe" fra det svenske kunst- og kulturcenter *Luftslottet*.

Han belønnes for "sin hæmningsløse kunst ud over alle grænser". Med prisen fulgte 4.000 svenske kroner. Kenneth Rasmussen har flere gange udstillet i udlandet.

BERTHEL NYGAARD, lektor i historie ved Aarhus universitet, hørte første gang Elvis Presley som 8-årig og var begejstret. I bogen *ELVIS i Danmark, 65 års populærkultur* er han gået uden for de vante historiske græsgange. Da han så tidligt kom på sporet af det amerikanske idol, kunne han iagttage fænomenet samtidig med sin uddannelse og sit faglige virke. Det er kommet bogen til gode, at han har et fyldigt forfatterskab om historiske emner bag sig. Læserne får en velskrevet beretning med udsigter over andre populære sangeres karrierer, og man får grundig besked om stjernens udvikling og hans virkning på fans, anmeldere, myndigheder og tidsånden i almenhed. På afstand virker de dramatiske advarsler om hans farlige indflydelse på ungdommen ret overdrevne.

Man får endda indblik i de store økonomiske interesser, der stadig er knyttet til sangerens navn, og det vil måske komme som en overraskelse for mange af Troldspejlets læsere, at man i Randers siden 2011 har kunnet besøge *Memphis Mansion*, en tro kopi af Elvis' bolig *Graceland* (som bygningen i Randers efter en retssag *ikke* måtte kaldes).

Elvis i Danmark?

Nej- her blev kopien af Graceland den 14. april 2011 åbnet i Randers.

Det er den danske Elvis Tribute Artist Henrik Busborg, som foran en skare Elvis-fans illuderer ELVIS.

Bygningen måtte ikke hedde Graceland, men som *Memphis Mansion* ligger den på *Graceland Randers Vej*.

Det er en fornøjelse at blade i bogen og læse lidt hist og her, også for en læser, som kun har nærmere kendskab til et enkelt af de nævnte musikstykker, Brahms' Alt-rapsodi (som to unge i maj 1963 i en debat i *Politiken* havde højst forskellige meninger om, s. 121).

SMULER

Humør og kulør

(*Damernes side, Politiken*, d. 5. juni 1926)

Verden set gennem farvede glas

Endskønt solen ikke i særlig grad har virket generende i dette forår – vi ville gerne have set den lidt mere! - så er dog solbrillerne dukket frem i vinduerne, og de første eksemplarer har for længst vist sig i gaderne, båret med elegance af den moderne ungdom, som sværger til de store ”goggles”, der i de senere år har erobret alle verdensdele. Endogså damerne synes om at gå med dem, fordi de er netop tilstrækkelig barokke til ikke at virke generende for skønheden.

Lille interview med øjenlægen Estrid Hein

- Bør vi gå med solbriller? spørger vi øjenlægen, fru Estrid Hein.
 - Når øjnene af en eller anden årsag ikke tåler det stærke lys, kan det være nødvendigt at bære solbriller, svarer doktoren, men i almindelighed vil jeg ikke anbefale dem, fordi de forvæmmer øjnene. På en hvid strandbred kan det jo undertiden være rart at have solbriller, men ellers synes jeg ikke, det er nogen nødvendighed her i landet, hvor solen ikke er så stærk som i forskellige andre lande.

”Den lille pige med glasskårene”

- Hvilke farver skal man helst anvende, hvis man alligevel ønsker at gå med solbriller?

- I gamle dage brugte man de blå briller, som De måske endnu erindrer, og som jeg undertiden træffer hos en og anden patient fra landet, men de bruges ikke mere. Nu er det de rene, grå glas eller de gulgrønne, som anvendes. Her spiller det psykologiske moment en stor rolle. Hvis jeg har en patient, som er tilbøjelig til at se lidt pessimistisk på verden, så ordinerer jeg de gulgrønne glas, fordi de får ham eller hende til at se på det hele i et festligere lys end det åbenbarer sig gennem grå briller ... jeg må tænke på "Den lille pige med glasskårene", mens jeg sidder her med mine små glas, hun har virkelig ret, når hun bruger de røde og brune glasskår for at komme bort fra sine triste tanker.
- De mener ikke, den såkaldte forårstræthed kan skyldes det stærke lys' indvirkning på øjnene?
- Nej, den træthed kommer i hvert fald ikke fra lysets påvirkning af øjnene, den skyldes andre årsager.
- Men direkte skadelige er solbrillerne altså ikke?
- Nej, de kan såmænd ikke skade, men jeg synes som sagt ikke, man skal forvænne sine øjne ved at gå med dem, hvis der ikke ellers er noget i vejen med øjnene.

Es

(NB. "Den lille pige med svovlstikkerne" og "Pigen med glasskårene" er smeltet sammen i øjnlægens bevidsthed. H.C. Andersens tragiske historie om den fattige lille pige, der fryser ihjel nytårsaften, er her kommet lidt i skyggen af Karin Michaëlis' roman om barndommen i Randers, der var udkommet knap to år inden interviewet. Men bogen syntes altså at være almindeligt kendt. - Tak til Henrik Loft Nielsen for at have gjort opmærksom på avisteksten).

I Blækssprutten 1928

Tragisk er heldigvis ikke ordet, man kommer i tanker om, når det drejer sig om Karin Michaëlis. Fra Jensenius' tegning *Parnasset* bringer vi et klip fra øverste højre hjørne:

Sådan skrev Sophus Michaëlis

Sophus Michaëlis' tekster blev skrevet med omtanke, og også selve skriften var ordentlig og omhyggelig, begge dele i modsætning til den spontane måde, Karin Michaëlis skrev på.

Et eksempel følger her fra det Asta Nielsen arkiv, den svenske professor Gustav Pontén har doneret til Lunds universitetsbiblioteks specialsamlinger):

Förlämnings, 13. Mars 1917.

Kär. Fr. Asta Nielsen.

Hjertelig Tack - för Brevet
med stor Glädje.

De bästa Hilsningar till Dem
och Dera Familj för

Dem

Sophus Michaëlis.